

מהתיקנה הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

המילים שגרמו לסנגוריה על כלל ישראל

להמשיך את הרצון של חודש אלול לכל השנה

בסוף ימיו שהה הרה"ק בעל ה"דמשק אליעזר" מויז'ניץ זצוק"ל בארץ ישראל. באחד הימים באו לבקרו כ"ק מרן הרבי הקדוש רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל ואחיו הגה"צ רבי מרדכי מבילגורייא זצוק"ל. בתוך שיחתם פירש הרבי מבעלזא, את לשון הפיוט שאומרים בליל שבת קודש (בפיוט אומר בשבחין): "יהא רעוא קמיה", יהי רצון מלפני השם יתברך, "דתשרי על עמיה", שהעבודה הקדושה שעם ישראל עושה בחודש תשרי, תעמוד להם לזכות למשך כל השנה.

נענה הרבי ה"דמשק אליעזר" ואמר, שאפשר לפרש בדרך אחרת: "יהא רעוא, קמיה דתשרי, על עמיה", 'קמיה דתשרי' היינו חודש אלול שהוא לפני תשרי, ואנו מבקשים שהרצון העליון של חודש אלול יתגלה על עם ישראל. כששמע זאת הרבי מבעלזא נהנה מאד מדבריו הקדושים. (מתוך הפתיחה לשיעור, א' אלול, סוכה דף ל"ג)

זכות האבות הקדושים אנו אוכלים בעולם הזה

פעם אחת הגיע מרן הרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב זצוק"ל לשבת קודש פרשת ראה אל רבו החוה מלובלין ז"ע. בליל שבת קודש כאשר עלה הרה"ק העטרת צבי במדרגות העולות לבית מדרשו של החוה לעריכת ה'טיש', עצר למשך כמה דקות, ואז אמר: "פגשתי כעת את שלושת האבות אברהם יצחק ויעקב שחזרו מהרבי מלובלין, הם באו לבקר אצלו לפני עריכת ה'טיש' לברכו בברכת 'א גוט שבת'. ואתן לכם סימן שאני צודק, ש'טיש' כשהרבי יגיד דברי תורה הוא יזכיר את שלושת האבות הקדושים..."

בעת ה'טיש' פתח הרבי מלובלין בדברי תורה על הפסוק בפרשת השבוע "כל צפור טהורה תאכלו", ופירש את הפסוק כך: 'כל' רומז ליעקב אבינו שאמר "וכי יש לי כל", 'צפור' רומז לאברהם אבינו שנאמר בו ואת הצפור לא בתו, 'טהורה' רומז ליצחק אבינו שהיה עולה תמימה וטהורה. 'תאכלו', כלומר בזכותם אנו אוכלים ונהנים בעולם הזה, כי בזכות האבות הקדושים באים כל ההשפעות טובות לבני ישראל.

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ד אב, סוכה דף כ"ו)

כוחו של ריקוד

זכרתי ימים מקדם את המשפיע הנודע הגאון הצדיק רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל, מגדולי מעתיקי השמועה בדורנו. המשפיע זצ"ל היה מספר שהוא זוכר כי בשנת תש"ח כששהה מרן הרבי הקדוש בעל האמרי חיים מויז'ניץ זצוק"ל באנטוורפן, פירש בדברי קדשו את הפסוק "לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם, השב תשיבם לאחיק", וכך אמר: אם אדם רואה את חבירו כשהוא

מדוע תוקעים שופר במוסף

השבוע נלמד בדף היומי (ביצה דף ה' ע"א): "כל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתיר". כלומר כל גזירה ותקנה שבית דין נמנו עליה, אי אפשר להתירה אלא במנין אחר, שימנו עליה בית דין אחר להתירה. גם אם טעם התקנה כבר אנו שייך, וההיתר מתבקש מאליו ואין צורך שידונו בו בית דין, צריך שיתירוהו בית דין בפירוש.

הגאון החסיד המפורסם רבי נתן לובארט ז"ל היה מסביר דבר זה, באומרו שכל תקנה שחכמים תיקנו יש בה טעמים נסתרים חוץ מהטעם שהם נתנו, אלא שהם הלבישו את זה באיזה מעשה שהיה או באיזה טעם פשוט.

לדוגמא מצינו שתקנו לומר פסוק 'שמע ישראל' במוסף בקדושת 'כתר', מפני הגזירה שאסרו עליהם לקרות קריאת שמע, אולם המעיין בספרי המקובלים יראה שעל ידי אמירת פסוק זה יש עליה גדולה מאוד בעולמות העליונים, אלא שכדי להוציא את הדבר אל הפועל הלבישו זאת חכמים בגזירה שהיתה.

וכמו כן מה שתיקנו לתקוע תקיעת שופר בתפילת המוספין, אמרו על זה במסכת ראש השנה (דף לב ע"ב) בשעת הגזירה שנו, כלומר שתיקנו לתקוע במוסף משום מעשה שהיה שלא הניח המלך לישראל לתקוע בשופר. אולם באמת כותב השל"ה הקדוש בשם המקובלים שהטעם לכך הוא כי אז הוא זמן הדין שדנים את האדם, אלא שעל ידי הגזירה שהיתה הוציאו את אל הפועל.

עם ישראל ראוי להיכתב לשנה טובה מפני שהם אומרים שירה

הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זצוק"ל היה לא עליכם חולה במצב קשה, ומחונתו הרבי הקדוש הדברי חיים מצאנז זצוק"ל הגיע אליו לבקרו. הזכיר עצמו הרבי מדז'יקוב אצל הדברי חיים וביקש ממנו שיעתיר עליו שיזכה לאריכות ימים ושנים. אולם הדברי חיים ענה לו שהוא כבר תיקן את עצמו ואין לו עוד מה לעשות בעולם הזה... התחנן רבי אליעזר ואמר: הרי אני צריך לחנך את הבנים בדרך הישרה. אך הדברי חיים ענה לו: "אני אחנך אותם..."

אמר לו הרבי מדז'יקוב: "אבל מי ישיר להשם יתברך אין קצבה" כפי שאני יודע לשיר?". על כך השיב הדברי חיים: בזה אתה צודק, ומיד צוה שיכינו את המקוה, הוא הלך וטבל והתחיל להעתיך עבור רבי אליעזר. ואכן לא עבר זמן מועט והרבי מדז'יקוב קם ממיתת חוליו.

את הסיפור הזה סיפר כ"ק מרן הרבי מלעלוב ז"ע בשולחן הטהור (בראש השנה תשנ"ב), וסיים שבזה יש להסביר את שאלת המלאכים לפני הקב"ה "מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכיפורים" כמובא בגמרא (ראש השנה ל"ב ע"ב), כי המלאכים רוצים להמליץ זכות על עם ישראל שהם ראויים להיכתב בספר חיים טובים שהרי הם אומרים הלל ושירה לפני הקב"ה...

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של מרן הרבי הקדוש השר שלום מבעלזא זצוק"ל, הרה"ק רבי שלום בן הרה"ק רבי אלעזר רוקח זצוק"ל, נלב"ע ביום כ"ז אלול תרט"ו.

פעם כאשר נכנס מרן הרה"ק השר שלום מבעלזא לבית הכנסת בראש השנה לתפילת שחרית, הבחין מן הצד בשני חסידים המשוחרחים ביניהם, ומיד שלח את בנו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא שיגש אליהם וישמע על מה הם משוחחים.

ניגש רבי יהושע והקשיב לשיחתם, ושמע שהם אומרים זה לזה מתוך שברון לב: "מה יהיה איתנו? יום הדין כבר הגיע ואיך אנחנו במצבנו השפל יכולים להתייבב למשפט לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה אשר הוא בוחן כליות ולב"... חזר רבי יהושע אל אביו וסיפר לו על מה שוחחו שני האברכים. לשמע הדברים אורו פניו של השר שלום זצוק"ל, ואמר: "בדיבורים אלו זכו חסידים אלו להסיר קטרוג קשה מעל עם ישראל..."

והרבי הקדוש המשיך לספר: "כאשר מליצי היושר קמו ללמד זכות על עם ישראל, כשהם מביאים למעלה את כל מעשי הצדקה והחסד שבני ישראל עושים זה עם זה, נענה השטן ואמר, שחסידים כאלה נמצאים גם באומות העולם. גם הם לפעמים עוזרים זה לזה וגם הם לפעמים נותנים צדקה לעניים ולנצרכים.

תוך כדי הדין בבית דין של מעלה, כשאלו מיימינים ואלו משמאילים, הגיעה לפתע לשמים שיחתם של אותם שני חסידים המתמרמרים על מצבם מתוך שברון לב. מיד נענה המלאך המליץ טוב וטען: האם לב נשבר כזה תוכלו למצוא אצל אומות העולם?"

כאן נסתתמו טענותיו של השטן, דבריו של הסניגור התקבלו ברחמים וברצון בבית דין של מעלה, כשעם ישראל נכתב ונחתם לשנה טובה ומתוקה, כי אכן לב נשבר שכזה לא נוכל למצוא בשום מקום רק אצל עם ישראל. ועכשיו אפשר להתחיל להתפלל, סיים מרן הרבי הקדוש את דבריו, וניגש לתפילה.

מענין לענין, הרה"ק השר שלום מבעלזא היה קורא בעצמו בתורה בכל שבת, וגם בערוב ימיו, כאשר כבדו ועניו והקריאה היתה קשה עליו, היה קורא בעצמו בשלש רגלים ובימים נוראים. בראש השנה כאשר קרא מרן בתורה, היה מסיים את קריאת שליש במילים "כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם", והיה חוזר שלש פעמים על המילים האחרונות "באשר הוא שם"...

(מתוך ספר 'מועדי קדש' שליטק הרה"ח ר' אהרן וינד שליט"א)

מיני מתיקה

כשמתקרבים ימי ראש השנה כל יחדי מתקרב לבורא עולם, הוא מתכוון להמליך את בורא עולם, 'ותמליך אתה הוא', 'מלך על כל העולם כולו בכבודך', זועקים 'המלך', הכל מסתובב סביב המלכות של בורא עולם. בא המלך זקן וכסיל, היצר הרע, ומתחיל לטעון: מי אתה שתמליך את בורא עולם? האם אתה בכלל ראוי לכך??? טענה קשה לכאורה, ומכיון שלב ידע מרת נפשו, כל אחד הרי יודע את מצבו הרוחני, אז ההתלהבות נחלשת והיחדי אינו ידע איך לגשת לראש השנה בצורה כזאת. רק חשבתי בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא שהרי הגמרא אומרת בראש השנה (דף ט"ז ע"ב): "ואמר רבי יצחק, אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה", והרי כל יחדי מחליט בראש השנה שהוא מתחיל דף חדש, הוא רוצה להיטיב את מעשיו ולהתקרב לבורא עולם, וממילא הוא בבחינת צדיק, כי באותה שעה הוא נהיה ברירה חדשה, ואם אתה צדיק אז אין יותר ראוי ממך להמליך את הקדוש ברוך הוא. שזכה כלנו לצאת זכאים בדן ולהכתב ולהחתם לשנה טובה ומבורכת, אמן.

במצב לא טוב, רחוק מדרך התורה, אסור לו להתעלם ממנו, אלא עליו להשיבו אל הקב"ה הנקרא 'אחיך', ולקרבו לדרך התורה.

ממשיך הפסוק "ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו, ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרוש אחיך אותו", כלומר אם תרגיש שהוא לא ישמע לך ואין לך אפשרות לדבר איתו ולמשוך אותו לדרך התורה, אז "ואספתו אל תוך ביתך", תכניס אותו לביתך ותקרב אותו, תכבד אותו עם כוס שתיה קרה, "והיה עמך", "והיה" הוא לשון שמחה כמו שאמרו חז"ל, כלומר "כאפ מיט עהם א טענציל" [-תפוס איתו ריקוד], שב ותשיר איתו שירים, צא איתו בריקוד שמח לכבד שבת קודש, ואז הוא יתלהב ויתקרב לבורא עולם, ואז יהיה "עד דרוש אחיך אותו", הוא יבוא מעצמו לדרוש את ה'.

כמה זה מחייב! כמה אנחנו יכולים לעשות פעולות להציל את הנשירה בדורנו, לקרב עוד ועוד יחידים לאביהם שבשמים אשר יזו פתוחה לקבל שבים.

(מתוך הפתיחה לשיעור, ז' אלול, סוכה דף ל"ט)

דברי אלקים חיים מאת כ"ק מרן הגאון הקדוש הרבי בעל השפע חיים מצאנו זצוק"ל

אשר אמר בעידן רעווא דרעוון בשבת קודש פרשת שופטים, אלול תשכ"ב

כשמגיעים הימים הנוראים אשר מלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזו וכל ברואי מעלה ומטה מתפחדים מאימת הדין, ואפילו הדגים אשר מתחת למים זוחלים ורועדים, אז מתבוננים שהפחד הגדול ביותר הוא שאין יודעים על מה לשוב, ואין יודעים מה מוטל עלינו לעשות להתנהג בדרך ה'.

ועל זה מתפללים ומבקשים באלו הימים "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים", וכדומה בקשות רבות שמבקשים על חיים, ואין הכוונה כפשוטו על חיים גשמיים, שעל זה כבר התרעם בזה"ק (תיקוני זוהר תקון ו) דצווחין ככלבין ומבקשין הב לן חיי הב לן מזוני וכו', וכי זאת היא תכלית כל בקשותינו באלו הימים הקדושים שיהיה לנו חיים גשמיים לאכול ולחיות בהרחבה. אך הכוונה הנכונה בבקשה על החיים היא על דרך מאמר רז"ל דרשעים בחייהם קרויים מתים, וכמ"ש בספה"ק יערות דבש (ח"ב דרוש א) שבעת שאומרים בתפילה "מחיה המתים" כיון בתפילתו שהרשעים הקרויים מתים ישובו בתשובה שלימה ויחזרו לחיים שיש בה תורה, ויקבל הקב"ה תשובתם ויחזירם לחיים האמיתיים.

וביותר מכונה לימוד התורה בשם 'חיים' כמו שאומרים בתפילה "כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה", כי מי שאין לו חיים של תורה הרי הוא כמי שחיייו אינם חיים ומסתובב בהאי עלמא כמו בעולם התוהו, ורק ע"י ואתם הדבקים בה' אלקיכם, ע"י התורה "דאורייתא וקודשא בריך הוא וישראל חד", על ידי זה 'חיים כולכם היום'. וכן מצינו בגמרא (קידושין סו ע"ב) שאמר רבי טרפון על רבי עקיבא, עקיבא כל הפורש ממך כפורש מן החיים.

על כוונה זו אנו מתפללים ואומרים 'זכרנו לחיים', שנהיה בבחינת חיים כולכם היום, להיות דבוקים בתורה הקדושה שהיא דברי אלקים חיים, ועל ידי כך שנדע את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה נזכה לשוב בתשובה שלימה ואמיתית ועל ידי זה יוציא לאור צדקנו.

זאת גם הכוונה באומרינו בליל ראש השנה "יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה", היינו שנת לימוד התורה הנקרא 'טוב', כמאמר רז"ל (ברכות ה ע"א) אין טוב אלא תורה, וכן במדרש (בראשית רבה טז, ד) על הפסוק 'זוהב הארץ היא טוב' (בראשית ב, יב) מלמד שאין תורה כתורת ארץ ישראל. גם לרבות מוסיפים לומר שתחדש עלינו שנה טובה 'ומתוקה', לבקש שיהיו דברי תורה מתוקים ועריבים בפינו, כמאמר רז"ל (תנחומא ראה, יא) על הפסוק ושמחת בכל הטוב (דברים כו, יא) אין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם, שצריכים ללמוד תורה מתוך שמחה ומתיקות. כי בעוונותינו הרבים אף כשמתחילים ללמוד קצת אין מרגישים מתיקות ונעימות דברי התורה הקדושה ותיכף נעשים עייפים ויגעיים, ונרדמים בשינה, ועל זה אנו מתפללים ואומרים: והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפינו ובפי כל עמך ישראל.

על זה צריך לשפוך שיח בעמדתו בתפילה שנזכה להרגיש ניצוץ קטן מנועם אור התורה הקדושה ונבין פירוש הכתוב "כל חפצך לא ישוּוּ בה" (משלי ג, טו), ואילו היינו זוכים לכך באמת לא היינו זזים מן התורה הקדושה אפילו לרגע, ולא היינו כתינוק הבורח מבית הספר. אך דא עקא שאנו נמשלים למי שאינו מרגיש טעם אוכל בפיו, שכל מעדני מלכים משולים בפיו לעפר הארץ ואינו תאב להם, כמו כן אין אנו מרגישים בטעם מתיקות התורה הקדושה ולכן אין אנו נמשכים ותאבים אחריה.

ועל זה מתפללים "שתחדש עלינו שנה טובה" להיות דבוקים בתורה הקדושה הנקראת 'טוב', אבל מוסיפים לומר "ומתוקה", שיהיו דברי תורה עריבים ומתוקים בפינו ולא יהיה לימודינו כמצות אנשים מלומדה ח"ו, אלא מתוך חדותא דאורייתא ושמחת התורה.

מקולמוסם של הקוראים

לכבוד גליון 'מתיקות הדף היומי' שממתיק את התורה ללומדיה, ולעומד בראשו הרב הגאון פה מפיך מרגליות רבי אברהם ישעיהו שליט"א

בש"ס ובשלחן ערוך מובא שבראש השנה יש לאכול סימנים, כמו כרתי סילקא תמרי וכו'. רציתי לשאול את הלומדים האם המנהג לאכול את הסימנים רק בליל ראשון של ראש השנה או בשתי הלילות? ואולי גם בימים?

בברכת שנה טובה ומתוקה ללומדי הדף היומי ולכל כלל ישראל, אברהם חיים שכטר

"התשובה צריך להיות בשמחה ובבטחון על חסד הבורא ברוך הוא כי לא יטוש ה' את עמו. ולכן אפשר לומר הטעם לזה שאין נופלין על פניהם בערב ראש השנה, להראות שאין צריך ליפול על פניו, רק לעמוד באהבה ובשמחה לפני המקום" (עבודת ישראל לראש השנה).

נקודה למחשבה:

לשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים ולשלום

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661